

BUDA-PESTA

15 Sept. st. v.

27 Sept. st. n.

Va eși duminec'a.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 36.

Anulu X.

1874.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romanî'a 2 galbeni.

Joanu Jorgovanu si Sierpele. *)

— Tradițiune poporala. —

Poporulu romanu din Banatu si din giurulu acestoru bái. are o istoría cu totulu propria despre báiile lui Ercule de la Mehadi'a, istori'a ce si-o enaréza intr'o balada, vechia si traditiunala, care — marturisindu despre be-tranéti'a acestoru calde vindecátorie — contribue si ea la poporalisarea renumelui acestoru bái.

Poporulu crede, cà in timpurile vechi, pe candu erá aici selbatecfa, si a nume dupa ce ocupara Romanii loculu acest'a, ar fi esistatu aci unu sierpe mare, caruia i díceau, cà e balauru. Acestu sierpe s'ar fi scaldatu in apele aceste minerale, si scaldarea l'ar fi facutu de a crescutu atátu de mare si infricosiatu, in câtu consumá pentru nutretiulu seu in tóte dílele câte dóue-trei oi, ori câte unu bou, cu acestu apetitu straordinariu facea paguba fórte mare in vitele de pe munti ale locuitoriloru, cari sentíndu si pagub'a si periculu, de sine se otarira cá ei insi-si sè aduca sierpelui jertfa de

vite, — prin acést'a sè-si scape viéti'a loru cea amenintiata.

In timpululu resbeleloru romane, aru fi racititu trei sorori si unu baietu a unui imperatu romanu pe locurile aceste. Sororile intr'o parte si baietulu intr'alt'a, fara a scí ceva unii de altii.

La laculu unde se imbaiá (scaldá) sierpele, ajunse intr'un'a de díle unu baietu strainu, fórte obositu in urmarea unei caletorfi ce o facuse pana aci, si vedindu monstrulu acel'a de sierpe mare esíndu din lacu, a presupusu cà ap'a acést'a esíndu calda din pamentu, trebue sè aiba óre-care influintia binefacatória a supra corpului omenescu, si asié s'a imbaiatu si dinsulu in urm'a sierpelui in laculu acest'a, dupa care baia se simtí inca odata asié puternicu, de cum erá nainte de a se imbaiá; si imbaiandu-se dinsulu aci in tóte dílele, creștea din ce in ce mai mare, si si-castigá o putere ne mai audíta. Alegéndu-si elu aci locu de vietuire, si-procurá unu calusielu, doi câni de venatu, langa sabi'a ce aveá, inca unu arcu si o maciuca, si se imbracă cu pele de leu; spre a se nutri, vená dinsulu fierele selbatice pe de o parte, éra sierpele pe de alta parte pradá vitele domestice. Numele acestui venatoriu erá

*) In biografi'a dlui dr. A. Popoviciu, in nrulu trecut, amu amintitu si de cartea sa intitulata „Baiile lui Ercule.“ Acuma din acésta carte reproducemu traditiunea presinte.

Red.

Jovanu Jorgovanu, pe care poporul lu-identifica cu Ercule, ce-lu reprezenta statu'a metalica de pe pedestalulu fontanei saline in mijloculu piatiei bairoru.

Intr'un'a de dile, plecà Jovanu Jorgovanu la venatu, calare pe calulu seu, cu canii sei, incependu calea de catra Rosiava in susu spre riulu Cern'a.

Sè-lu lasàmu unu momentu pe venatoriu a-si petrece singuru, ér noi sè ne rentórcemu la cele trei sorori amintite. Numele celoru trei sorori ratecite prin pustí'a acést'a, erá: alu celei mai mari: Garafina, — alu celei mijlocie: Maria — si alu celei mai mice: Girozana. Aceste trei sorori erau de o frumsetia rara, declinitu cea mai mica, Girozan'a, aveá o frumsetia extraordinaria ce o deosebiá de cele dóue sorori mai mari.

Ratecindu dinsele prin padure, ajunsera intr'un'a de dile la valea Cernei si aflandu ací apa curata ca cristalulu, se insírrara tóte trei fetele in rondu, pe marginea apei, uitandu si amarulu sortii lor. Petrunse de curiositate, cum e natur'a femeiesca, — privira tóte trei in apa sè véda care e cea mai frumósa dintr'insele. Cu parere de reu vediura sororile cele mai mari, cà Girozan'a, sor'a lor cea mica e inestrata de la natura cu frumsetia mai mare de câtu dinsele.

De ací plecara éra-si tóte trei prin padure; dar cele mai mari sorori, de gelosia pentru frumseti'a Girozanei, se vorbira ca la nópte, candu se voru culcá, dupa ce va adormí bine Girozan'a, sè o lasa adormita, singura, valuriloru sortii sale, a se prapadi ací, si ele sè se departeze de dins'a in alte locuri spre a nu o mai intalni; si asié si facura. Diu'a urmatória de deminétia, pana in resaritu de sóre, se scolaru sororile cele mai mari, incetinelu se departara de sor'a lor mititica, lasand'o singura adormita, precum otarisera dinsele, si luara calea spre Dunare, cu intentiune sè tréca peste gherdapuri, (pórt'a de feru, ce stà intre Vericiorov'a si gur'a valei pe pamentulu scumpei Romanie libere) ací sarindu de pe stanca ca sè tréca Dunarea, de odata li se infatísiá o naluca naintea ochiloru, cà-ci privindu in apa, li se parú cà vedu unu sierpe infricosiatu, in gur'a caruia sor'a lor Girozan'a tîpandu si strigandu ajutoriu. Càimacite de fric'a ce le cuprinse, sarira pe unu talazu de apa, socotindu cà e o stanca si se cufundara in valurile Dunarei. Acést'a fu pedéps'a de la Ddieu, pentru cà parasisera pe sor'a lor cea mai mica.

Lasandu-le acum préd'a pesciloru pe aces-

te sorori rele, sè ne rentórcemu la Girozan'a, la sor'a cea parasita.

In timpulu scenei infricosiate, ce se petrecu cu sororile la gherdapuri, Girozan'a se desceptà frecandu-si ochii dupa unu somnu dulce, si privindu in giurulu seu, vediendu-se singura, strigà numele sororiloru sale, indesiertu, cà-ci nu capetà nici unu respunsu. Acum, cuprinse de fric'a mare, alergá ca si o caprióra inspaimentata, cautandu-si sororile in tóte partile, dar nu vedu si audí nimica, ci numai glasulu unui cucu cantandu, cu care schimbandu mai multe cuvinte, de odata o cuprinse fiori, vediendu naintea sa unu sierpe grozavu, care incolacind'o preste mijlocu, plecà cu dins'a spre marginea Cernei, susu pe stànca.

Jovanu Jorgovanu, mergendu pe Cern'a in susu, i se parú cà aude tîpetulu unei femei in desperatiune, dar nu potú sè-lu intieléga bine pentru cà riulu Cern'a murmurá fórte. Stete locului unu momentu, radicandu-si ochii la ceriu, privi a supra Cernei, graindu:

Incéta Cerna-a murmurá, incéta,
Cà audu glasu spaimentatu de féta;
Si-ti voiu dá spre hrana,
O mréna de arama!"

Cern'a inse nu-lu ascultà, si continuà a murmurá. Apoi o rogà a dóu'a óra graindu-i:

Incéta Cerna-a murmurá, incéta,
Cà audu glasu spaimentatu de féta;
Si-ti voiu dá eu tie,
O mréna argintia!"

Cern'a inse nici acú nu voi sè asculte glasulu rugatiunii lui, si apoi se mai rogà si a trei-a óra, graindu-i:

„Incéta Cerna-a murmurá, incéta,
Cà audu glasu spaimentatu de féta;
Si-ti voiu dá eu tie
O mréna auria!"

Acum Cerna incetà a murmurá, si elu privindu a supra regiunii de unde audí vaietulu si tîpetele, vedu cà pe o femeia o tiene incolacita sierpele, carele dupa ce lu-bagà de séma pe Jovanu Jorgovanu, de frica lasà femei'a josu si luà fug'a spre Cerna la vale.

Jovanu Jorgovanu indata se repedi cá unu fulgeru a supra sierpelui, si ajungendu-lu pe o stanca in mijloculu Cernei, langa satulu de acuma Topleti (la diumetatea drumului intre Rosiav'a si Meedi'a, facia cu apeductele,) ací scotiendu sabi'a, dise sierpelui: „Féra afurisita, multa paguba ai facutu locutoriloru din tienutulu acest'a, si eu te-am lasatu in pace, crediendu cà tu nu te vei atinge de fientie ome-

nesci; acum inse m'am convinsu despre faptele tale, si voiu sè te ucidu."

Sierpele atunci dîse lui Jorgovanu: „Lasa me, nu me ucide, cà-ci eu fetei nu i-am facutu nimica; éra de me vei ucide, multu reu am facutu eu viteloru in viéti'a mea, dar cu atât'a mai multu reu voiu face dupa mórte, atâtu viteloru, câtu si fiintieloru omenesci, câtu va fi lumea si pamentulu.

Jorgovanu nu ascultà de cuvintele lui, ci danđu cu sabi'a in elu, ap'a se implù de sange, intru atât'a, in câtu vediendu sierpele, dede fug'a pe Cern'a la vale. Jorgovanu gonindu-lu câtu ajungea, atât'a taiá, pana remase numai capulu, care se ascunse in marginea Dunarei intr'o pescera facia cu vechi'a cetate Columbaria, ale careia ruine se vedu si acuma spre Servia intre Rosiav'a si Baziasiu. Aci dîse capulu de sierpe, cà din elu se va nasce o musca veninósa, ce va inveniná vitele; si poporulu crede cà muscele acele, ce le numimu noi aici musce columbace, cari si-tragu numele de la cetatea Columbaria, aru esî din capulu acelui sierpe.

Acum rentorcându-se Jorgovanu la Girozan'a, acést'a — desceptandu-se din spaima, — privi la Jorgovanu, si cu ochii ei repedi ca fulgerulu, strapunse inim'a acestui vitézu, carele se sentî petrunsu de unu ce placutu, necunoscutu lui pana acum, si acestu placutu necunoscutu érá — amorulu.

Elu se apropià de dins'a. si luand'o de mana, o sarutà pe frunte intreband'o: déca inim'a ei este libera? Girozan'a i respunse cà inim'a ei este cuprinsa numai de amorulu lui. La aceste cuvinte Jorgovanu o cerù de socia, éra Girozan'a i dîse: „Mai antâiu sè necunóscemu, care cine suntemu!“ Si indata i spuse lui Jorgovanu, cà ea e féta de romanu, de imperatu de la scapetatu. Cum audí elu aceste cuvinte, sari, cà unu leu inspaimentatu, unu pasiu inapoi, — cunoscându-si pe sor'a sa cea mai mica.

Cuprinsu de mirare si de dorere, dîse sororii sale: „Ah, sora draga, déca te mancă sierpele ce-lu ucisei, nu puteam sè simtu durere mai mare de câtu ce o simtu acuma, cuprinsu de amorulu teu, si vediendu, cà nu e cu putintia sè te iubescu, de câtu numai cá pe o sora.

Sè ne abatemu acù de la balada, pentru a ne ocupá cu seriositate de muscele acele veninóse.

De mirare e, si cam neesplicaveru, cà: 1)

Nici intr'unu locu alu Europei nu se afla soiulu acest'a de musce veninóse, de câtu numai aici; esu primavér'a din pescer'a unde se dice cà s'a bagatu capulu sierpelui, si se sustienu mai tóta vér'a intr'o periferia de vr'o 18 mile in giurulu numitei pescere, si déca ómenii nu prindu de veste cà sè-si apere vitele cu lécuri si fumuri, apoi pieru in totu anulu sume insemnate de vite. Dupa cum este cunoscutu, chiar guvernulu a luat mesuri si s'a ziditu mai de multe ori resuflarea acelei caverne (pescere) de la Columbaria, spre a oprí esîrea musceloru, dar se despica stanc'a pe alte locuri si muscele totu esu; si cà

a 2) cam la diumetatea drumului intre Rosiava si Mehadia, cum amintíi mai susu, câti-va pasi din susu de podulu Topletului, este in mijloculu Cernei o stanca mare de marmure, in care se vedu fórte bine forme de urme de copita de calu, dóne de omu si mai multe de cane. Se dîce, cà ací, sarindu Jorgovanu pe stanc'a acést'a cu calulu si cu canii sei, s'ar fi coboritu unu momentu de pe calu, si ací ar fi fostu lupta cu sierpele. Urmele susu amintite se vedu intr'adeveru asié de bine, in câtu ti-vine a presupune, cà unu sculptoru-artistu le gatí tocmai mai nainte, dar ele nu sunt producte de arte, ci naturale.

In intemplare nici din susu si nici din josu de stanca nu se afla pietri mari, prin urmare nici murmurulu Cernei in giurulu si in apropiarea stancei nu se aude. Ací s'ar gasí pescele de auru, care l'ar fi lasatu Jorgovanu in Cern'a, si poporului place sè créda, cà prindiendu din intemplare pescarii de pe Cern'a pescele acel'a, riulu ar luá dimensiuni atâtu de mari, in câtu ar inecá satulu; si asié bietii pescari se vedu siliti, de câte ori l'aru prinde, sè-i dee éra-si libertate.

De a supra viaductului din marginea drumului se radica o stanca fórte mare, pe care se dîce cà ar fi fugitu sierpele cu dîn'a nóstra Girozan'a.

„Se non è vero, è ben trovato.“

Si acestu „trovato“ face onóre trovatoriloru séu trubaduriloru romani, de aceea mi-permitu sè citezu ací balad'a *), cum se canta si in diu'a de asta-di, nu numai pe langa bài, ci pe la toti romanii de asta-di din Banatu.

Dr. Alesandru Popoviciu.

*) Vedi baladele de dr. A. M. Marienescu, brosiur'a a dóu'a. Viena, 1867.

Jovanu Jorgovanu,

(Bratiu de buzduganu*)

Si Sierpele.

I.

Susu la codrulu verde,
Óre ce se vede?
Susu la codrulu Cernei
La valulu Rosiavei,
Plecat'au plecatu,
Din ori care satu,
Desu de diminétia,
Prin róua si cétia,
Vr'o trei sororele,
Fete frumosiele!
Sor'a cea mai mare,
Drésa 'n sarutare,
Mandr'a Garafina,
Se 'ntrecea cu-o dîna,
De-i cauti albu-i sinu
Si peru-i de crinu!
Sor'a mijlocia,
Leliti'a Maria,
Plina-i de trufia,
Cu a sale gene,
Ochisiori, sprincene,
Si de-i cauti in ochi,
Mori ca de deochi!
Sor'a cea mai mica,
Ca si-o porumbica,
Ana Girozana,
Ca si Santióna,
Le 'ntrecea pe tóte,
Ea e stea de nópte,
Lucéferu de diori,
Flórea floriloru.
Ele petreceau,
Si flori culegeau,
Cunune 'mpleteau,
Invertindu cantandu,
Codrulu resunandu!

II.

Si-apoi mai amblau
Pan' se debelau,
Pe-urma odihniá
Mic'a adormiá.
Cele dóue mari,
Ce-su sorori primari,
Candu fu de cu séra
Spre casa plecara,
Pe mic'a-o lasá
Si ea totu dormiá
In diori se sculá,
Si-apoi le strigá,
Dar nu le-audiá,
Far' pe cuculu micu,
Tineru si voinicu.

Prin paduri sburandu,
Alu seu versu cantandu,
Codrulu resunandu.
„Cucule! Cucule!
Audi voinicule,
Scóte-me la tiéra
La drumulu de cara
Sè dau de sori éra,
Cà-ti-voiu fi eu véra!“
„Nu sciu dulcea mea;
Scóte te-oiu ori ba;
C'am eu vere multe,
Câte flori pe munte!“ —

Cucule! Cucule!
Audi voinicule!
Scóte-me la tiéra,
La drumulu de cara,
Sè dau de sori éra,
Ti-oiu fi sorióra!“
Cuculu i graiá:
„Ba eu féta, ba,
Cà-ci eu am sorori,
Câte vér'a flori!“ —
„Cucule! Cucule!
Audi voinicule!
Scóte-me la tiéra,
Sè dau de sori éra,
Cá ti-oiu fi socia,
Pana voiu fi via!“
— Ba! cà nu-su fecioru,
Sè potu sè me 'nsoru,
Ci-su o paserutia
Nu sciu de dragutia!“ —
Atunci despre o stanca
Gróznica cumplita,
Calca 'ncolacita,
Éca! se vedea,
Spaim'a cea mai rea,
Unu sierpe venindu,
Dupa ea curendu;
Candu ea taberiá —
Sierpele o-apucá
Cód'a 'ncolaciá,
La brâu si-o-aduná
Dar ea se 'ngroz á,
Si tare tîvliá,
Codrulu resuná! —

III.

Susu pe Cern'a 'n susu,
Multi voinici s'au dusu;
Si toti s'au repusu;
Dar a mai remasu
Unu romanu vitézu,
Jovanu Jorgovanu,
Bratiu de buzduganu,
Cu unu calusielu,
Ca si-unu vulturelu,
Doi càni mititei,
Fórte sprintenei;
Si se preamlá
Si se falosiá,
Susu pe Cerna 'n susu,
Cam pe sub ascunsu,
Calulu seu jocandu,

*) Bratiu de buzduganu, fiindu cà Ercule tiene o maciuca pe umeru, careia poporulu i díce buzduganu.

Sagoti aruncându,
 Canii sumutîndu,
 Suliti'a strugîndu;
 Si elu audiá, —
 Dar nu pricepea,
 Ori câtu mai ciuliá:
 De-e glasu barbatescu,
 Séu glasu femeiescu?
 Cà-ci Cerna mugia,
 Codrulu resună.
 Apoi si 'ntorcea
 Cernii de-i diceaá:
 — Incéta incéta,
 Cern'a mea curata,
 Cà-ti voi aruncá
 In albi'a ta,
 Si-ti voi dá eu tie
 Mréna argintia,
 Si-unu fuioru de auru
 Cu ochi de balauru,
 Singuru se va tórce,
 Singuru elu destórce.“

Cern'a-lu audiá,
 Delocu incetá.
 Jovanu Jorgovanu,
 Bratiu de buzduganu,
 Glasulu pricepea
 Si elu cunóscea,
 Cà nu-i barbatescu,
 Ci e femeiescu.
 Apoi se 'nfocá,
 Calu-si pintená,
 Cumplitu-lu lovia
 De ca leu racniá,
 Aerulu-frangea; —
 Sierpele-lu vedea,
 De spaima fugea;
 Dar elu-lu goniá;
 Cern'a mi-o sariá
 Si lu-ajungea!
 Sierpele pe locu statea,
 Si asié-i graiá:

IV.

— Jovanu Jorgovanu,
 Bratiu de buzduganu!
 Cu ce felu de bine
 Vini tu adi la mine?
 Dóra socotesci,
 Sè me prapadesci?
 Te rogu viu me lasa,
 Si rentórn' a casa, —
 Juru pe capulu meu
 Mortu voi fi mai reu!
 De me-i omori,
 Capu s'a 'mputá,
 Vermii s'oru sporí,
 Musce-oru slobozi,
 Calulu ti-a muscá,
 Si 'ndat' a crepá.
 Boulu va trantí,
 Plugulu va oprí!“ —
 „Sierpe-afurisite,
 Inca ai cuvinte,
 Tiér'a-oiu invetiá,

Si ea m'a-ascultá.
 Fumuri ca sè faca,
 Si-apoi musc'a crepa, —
 Calu-mi n'a perí,
 Dar tu mortu vei fi,
 Cà-ci am auditu,
 Cum ai prapaditu
 Fiintia femeiesca
 Cu falc'a-ti hotiésca!“ —
 „Jovanu Jorgovanu,
 Bratiu de buzduganu!
 Candu am auditu
 Cà tu te-ai ivitu,
 Calulu tropotîndu,
 Ca unu smeu racîndu,
 Fét'a am lasat'o,
 Si n'am vatamat'o;
 Te rogu viu me lasa,
 Si rentórn' a casa,
 Juru pe capulu meu
 Mortu voi fi mai reu!“

V.

Jovanu Jorgovanu,
 Bratiu de buzduganu,
 Sabi'a si-o 'nvertia,
 Pe sierpe-lu lovia,
 Trupulu-i sdrobiá
 Totu-lu meruntia,
 Fét'a se uitá,
 Pana-lu dimicá,
 Apoi se-aretá
 Si din graiu graiá:
 „Jovanu Jorgovanu,
 Bratiu de buzduganu,
 Scóte-me la tiéra,
 La drumulu de cara,
 Sè dau de sori éra, —
 Cà ti-oiu fi socia,
 Pana voi fi via!“
 Elu candu o vedea
 Minuni lu-prindea
 De acea frumsétia
 Si de tinerétia.

„Alei! lelisióra,
 Ca si-o dínisióra
 Sè-mi fii dar socia,
 Pana vei fi via!“
 Si se 'mbratisiara,
 Si se sarutara. —
 Fét'a-atunci graiá:
 „Nu grabi cu mine,
 Cà-ci póte nu-i bine, —
 Póte-a fi pecatu
 Cà m'ai sarutatu;
 Tare semenàmu,
 Deci sè ne 'ntrebàmu:
 De ce vitia-omu fi?
 Póte c'omu rescí.
 Féta-su de 'mperatu
 De la scapatatu!“
 Jovanu se 'ntristá,
 Candu o audiá,
 Apoi mi-i graiá:
 „Am mare pecatu,

Cà-ci te-am sarutatu;
 Eu-su fiu de 'mperatu
 De la scapetatu, —
 Si ne-au blastematu
 Ai nostri parinti
 In lacrimi ferbinti,
 Tu sè fii la resaritu,
 Ca si cerbulu pribegitu;
 Eu se 'ntornu la scapetatu,
 Ca si leulu vatamatu!⁶ —
 Elu acum cautá
 In bucàti crepá
 Capulu celu de sierpe;
 Capulu totu fugea,
 Cern'a sangerá,
 Dunarea-lu vedea,
 Pan' se ascundea
 In pescerea rea,
 Ací se 'nputiá,
 Vermii se 'nmultiá,
 Musca slobodiá
 Si 'n veci nu periá; —
 Musc'a cà esiá,
 Caili cà muscá,
 Boii otraviá,
 Plugurile-opriá! — —

At. M. Marienescu.

Virgilia.

— Novela de Otilia Popu. —

(Fine.)

Situatiunea lui Terentiu erá sfasiatoría; elu cautá tacutu spre August'a, pe a carei facia vedea dorere si o deosebita resolutiune . . . Ea dîse mai departe:

— Pecatu cà nu am sciutu mai nainte de ce s'ar fi calugaritu Virgili'a, cà dins'a e sor'a lui C* cà-ci am fi pututu-o inca întorce de la pasiulu acest'a si mai bine a-si fi remasu eu in loculu ei acè in monastire. Era tu, Terentiu, sciindu in fine cà ea te-a iubit si te iubescu inca, ai fi cautatu sè respondi la amorulu ei si s'o faci fericita . . .

— Augusta! — esclamà Terentiu alteratu, — tu nu me iubesci mai multu! . . .

— Ba te iubescu, inse si Virgili'a te-a iubit — si eu nu meritu sè fiu mai fericita decâtu dins'a.

In momentulu acest'a sè audí in odàile laterale o miscare neindatinata.

Calugaritiile fugiau susu si in josu, cu manile inlestate grabindu catra o odaia.

August'a merse pe coridoru si spuse la o calugaritia cá sè róge pe superior'a sè binevoiesca a vení in sala unde o ascépta unchiulu seu.

— Iertare cà nu va poté indata vení, — dîse calugariti'a, pentru cà sor'a nóstra, Paraschev'a, sè lupta in minutulu acest'a cu mórtea.

Si cu aceste calugariti'a, cu lacrimi in ochi sè departà iute. August'a mai nu cadiù si ea mórta de spaima si dorere. Voiá sè intre si ea la Virgili'a inse nu-i permisera; cà-ci calugaritiile chiar se rogau lui Ddieu pentru suferind'a Paraschev'a-Virgili'a.

Deci August'a rentorcundu-se in sala cadiù pe o sofa si erupse intr'unu plantu, încâtu sè pareá cà indata-i sè va sfasiá anim'a. „Ea móre — — te-a iubit, de ace'a — — ea móre!

Terentiu si unchiulu ei nu mai scieau cum s'o mangaie. Fruntea lui Terentiu sè intunecá, elu se vedea éra-si aruncatu in abisulu nefericirei.

Intr'aceste vení superiór'a; ambii barbati i facura reverinti'a si i spusera caus'a venirii loru aici.

August'a inse prinse iute man'a superiórei si sarutandu-o, o întrebà despre starea Virgilei.

— Ddieu a chiamatu-o la sine, — suflutulu ei a parasitu cele pamentesci, — fu respunsulu linu alu superiórei.

— Oh! unde-i sè-o vedu, lasati-me la ea! se plangu pe anim'a ei ce a suferitu — o, lasati-me!

August'a voiá sè mérga la Virgili'a, dar unchiulu ei o prinse in bracie si nu o lasà, dîcundu-i:

— Vei merge déca vei fi mai liniscita, trebue sè-ti intaresci anim'a, sè invingi dorerea carea nu mai póte stramutá cele intemperate; nu-ti mai póte redá pe Virgili'a in viétia si de acea va fi bine sè pleci cu noi numai decâtu.

Terentiu taceá; elu, carele atâtu de frumosu scieá rogá pe August'a, si s'o convinga cu cuvinte dulci si intime, acuma nu poteá sè-i dîca nici unu cuventu; pareá legatu de acestu locu dorerosu. De siguru dinsulu in imaginatiunea sa vedea in momentulu acest'a pe Virgili'a cum jace fara suflare; cum anim'a cea frageda care l'a iubit cu atâta ardóre si abnegatiune, a inghiatiatu acum pentru totu-de-una! Si Terentiu inca simtiá cum dorerea i inghiatia tóta fiinti'a si-lu face incapabilu de a vorbí.

— O, nu me retiené unchiule, lasa-me la amic'a mea; éra dvóstra ve rentorceti a casa cà-ci eu — voiescu sè me calugarescu, sè fiu in apropiarea Virgilei, si sè-i impletescu cunune pe mormentu.

Terentiu erá palidu cá chipulu mortii;

dinsulu audi pronunsiandu-i-se sentinti'a condamnatoriá, si pareá a fi resolutu spre perire...

Dlu Laureescu inse aretà Augustei, cà resolutiunea ei i va causá mai tardíu doreri si mai mari, cà-ci consciinti'a, cà dins'a a aruncatu cu voi'a pe Terentiu in nefericire, o va nelinisci si mustrá in tóta viéti'a sa.

August'a priviá acum la iubitulu ei si din ochii lui vedea cà suferi chinuri nespuse; buzele lui suspinau si pareau a implorá ameliorarea asprei sentintie de la judele frumosu.

Cautatur'a Augustei luá numai decátu alta espressiune si apropiandu-se de Terentiu i intinse man'a si redicandu-si ochii spre ceriu díse: „ah! ierta-me umbra adorata, scumpa neuitata Virgilia! care ti-ai frantu anim'a pentru fericirea mea! Te iubescu Terentiu si...“ — vócea i se inecá, lacrimelile o napadira si intre suspinuri cadíu in bratielile junelui inmarmuritu, Terentiu abié potú siopti cuvintele: „Ti-multiemescu, angerulu meu, cà mi-ai prlungitu viéti'a, care fara de tine asiú fi aruncat'o de la mine“...

* * *

Peste o diumetate de óra ei parasira monastirea dupa ce August'a intre lacrimelile si-a luatú remasu bunu de la defunct'a sa anima si a depusu unu sarutu de despartíre pe recea ei frunte.

August'a priviá adese-ori inderetru catra monastire, pana ce mereu-mereu spatiulu o ascundea din naintea ei si abié sè mai vedeau tunurile inalte, cari priviau posomoritu dupa copil'a ce se departá.

„Tu locuintia a pacii, asilu animeloru sdrobite de desamagirile vietii, remani cu Ddiu!... Adio Virgilia, angeru dulce, dormi si te odihnesce in pace... Stelele firmamentului voru fi mfile de candelabre ce voru arde la capulu teu; ceriulu va versá lacrimi, zefirii voru suspiná tainicu in giuru de tine si-ti voru aduce dorulu animei mele.“

* * *

In diu'a prima a lui septemvre vedemu adunandu-se óspeti la proprietariulu mosfei din G., acesti óspeti nu eráu compusi inse decátu din rudeniile cele mai d'aprópe ale dlui proprietariu, pentru cà nunt'a tineriloru — Terentiu cu August'a, cari au trecutú prin atâtea calamitati, are sè decurga fara sgomotu.

Óspetii se bucuráu vedendu frumós'a parchia, éra cu deosebire tatalu Augustei érá indestulitu si cu sine insu-si pentru cà — nu

s'a opusu precum sè temeá August'a — unirei si fericii loru.

Sermana Virgilia!...

Lucretia Costa.

Notitie statistice.

Poporatiunea Franciei. Conformu aretării statisticei oficiale franceze din 1872, in Francia siedu 35.362,253 de francesi si 740,688 straini. Dintre francesi 30.676,943 de insi locuiescu in acele-si districte in cari s'au nascutu; ér 4.543,764 in alte districte; catra acestia mai sunt a se adauge 125,243 de insi din Elsatia si Lorena, cari s'au mutatu in Francia, si 15,303 francesi naturalisati. Poporatiunea straina se imparte astu-felu: 347,558 belgiani, 112,579 italieni, 64,808 elsatiani si lorenani cari au remasu sub Germania, 52,954 spanioli, 52,950 rusi, 42,834 poloni, 42,830 elvetiani, 39,361 germani, 26,003 anglesi, scotiani si irlandesi, 17,077 hollandesi, 7328 svedi, norvegi si danesi, 6859 americani, 5116 austriaci, 3843 chinesi, 1173 turci, greci si romani etc. La 9826 nu li se scé natiunalitatea.

Suprafaci'a drumurilor de feru construite pe totu globulu este aprópe de 3 milióne kilometre.

Capitalulu consacratu acestei industríi, in timpulu celoru 30 de ani din urma, in tóta lumea, trece peste 20 miliarde; la terminarea linieloru concedate, acésta suma se va suí la mai bine de indoitu. Munc'a locomotiveloru tuturor drumurilor ferate in esplotatiune reprensinta o fortia de 4.150,000 cai. Distanti'a percursa pe globu de tóte locomotivele, intr'unu anu, este de 884.790.000 kilometre, adeca de 22,119 ori lungimea giurulu lumi.

Peste câtiva ani va fi de 2.393.141,000 kilometre, adeca de 57,339 ori giurulu globului, séu de 6,822 ori distantia de la pamentu la luna.

Intr'unu anu 110,000 de caletori au facutu fia-care unu drumu mijlociu de 19 kilometre; timpulu necesariu spre a percurge aceste 19 kilometre in drumulu de feru este cam d'o jumetate óra; pe cáile ordinare aru trebú 1½ óre. Deci fia-care caletoriu a castigatu cu drumulu de feru timpu d'o óra, adeca 110 milióne de óre pentru totu atâti caletori, séu 13.750,000 dile.

S A Z O N U :

Lupt'a filologiloru.

Estrasulu ce publicăm mai la vale (in rubric'a „Societăți si Institute“) din procesele verbale ale Societății academice romane, aréta, că desbaterile din sesiunea presinte ale Areopagului nostru literariu au devenitu interesante.

Este vorb'a de o cestiune importanta: revisiunea proiectului de dictionariu lucratu de comisiunea lesiografica, compusa din dnii Laurianu si Massimu.

A compune unu bunu dictionariu etimologicu, este principala lucrare a fia-carei academii scientifice.

Jun'a noastră Societate academica, abié dupa infintiarea ei, numai decātu a si hotaritu inceperea acestei lucrări gigante.

Hotarirea s'a si executatu. Si déca valórea interna stá in raportu cu numerulu brosiureloru aparute, atunci natiunea romana n'are decātu sè se feliçite; că-ci ceea ce filologii altoru natiuni au facutu in dieci de ani, invetiatiu romani o ispravira abié in doitrei ani.

E bine, trebue inse sè constatăm, că indata la aparitiunea primelor brosiure din proiectulu de dictionariu s'au gasitu multi barbati de litore respectabili, cari nici decātu n'au aprobatu acelu proiectu.

S'au vorbitu, ma ni s'a relatatu si noue, că chiar si 'n sinulu academiei s'aru fi ivitu divergentie de opiniuni, că acestoru opiniuni li s'au si datu expresiune, dar intielegere nu s'a facutu, ma inca s'au iritatu spiritele.

Intr'aceea lucrarea s'a continuatu, si — precum vediuramu din raportulu secretariului — aceea ajunsu la o cantitate voluminosa.

Dar opositiunea inca n'a incetatu, si in sesiunea de fatia punendu-se la ordinea dfilei revisiunea proiectului amintitu, a inceputu o lupta formală in contra acelu elaboratu.

Dlu Odobescu, in sîrulu desbateriloru, a declarat apriatu: „Eu nu sum amicu dictionariului si facu noncetatu opositiune.“ Si caus'a inca o spuse: pentru că acel'a contine „elemente ale unui sistemu de limba inchipuita.“ Totu odata si-a formulatu programulu in 8 puncte, pe cari doresce ale avé base la compunerea unui lessiconu.

Dlu Odobescu affa dictionariulu pré latinisatu, voiesce sè fia mai curatu romanescu. Éta deosebirea intre comisiune si dsa.

Ambele aceste principii au aderintu, si dlu Odobescu a spusu-o in o siedintia, că „opiniunile majorității Societății nu sunt conforme cu ale redactoriloru proiectului de dictionariu.“

Desbaterile a supra acestoru principie s'au inceputu, se continua cu multu interesu, si pe candu aceste sîre voru vedé lumin'a publicității, d'ora s'au si incheiatu.

Vomu vedé dara in scurtu timpu rezultatulu acestoru dispute literarie de mare importantia.

Ori care va fi acel'a, are sè fia de bunu auguru pentru literatur'a noastră, că-ci in sîrulu desbateriloru

se pronunçiara multe idei de mare folosu pentru inaintarea noastră literaria.

Dorimu inse totu-si, ca rezultatulu sè fia cătu mai — practicabilu.

Ioșifu Vulcanu.

Ursulu monastirei.

Jurnalulu de Varsiovi'a dá nesce amenunte curioșe despre unu ursu imblanditu, care fusese prinsu de micu in padurea Podoliei si dusu intr'o monastire din acea tiéra.

Pentru a-i dá dreptulu de cetatienea in comunitatea calugărășca, unde fia-care este datoru a conlucrá pentru fericirea generala, in raportu cu puterile sale, lu-deprinse, candu crescú mare, la lucrări conforme cu puterea inteligintiei lui.

Lucrulu celu mai greu in monastire erá aducearea apei pentru spelatoriá si bucatariá. Calugarii deprinsera pe ursu la acésta ascultare. Elu impleá singuru cofele, le punea pe ceromasl'a, séu cobilitia, le luá pe umeri si car'a astu-felu apa pana impleá cad'a, candu atunci se odihniá. Candu vedea, că cad'a se desiérta, elu reincepea ascultarea sa.

Priveghiarea ce de ordinaru o are staretulu a supra calugariloru incetase cu totulu a supra ursului nostru din diu'a in care s'au convinsu, că dintre toti fiii lui duhovnicesci, ursulu erá acelu ce se achitá mai esactu si mai cu santienia de indatorirea lu.

Totulu mergea bine. Ursulu uitase viéti'a independente a paduriloru si se deprinsese cu viéti'a calugărășca. Servitiile sale si blandetia sa faceau din elu unu bunu servitoriu si unu membru folositoriu alu comunității, in cătu nimeni n'avea motivu a se plange de elu. Din contra, calugarii lu-tineau bine si i acordau tóte favorurile, in cătu in asta privintia putemu díce, că ursulu devenise óre-cum copilulu desmerdatu alu monastirii.

Din nenorocire, cele mai bune amicitie se sîriescu prin certe.

Intr'o dí, carase o multime de apa, in cătu dupa cum sciá elu, aru fi fostu pré de ajunsu, si cu tóte aceste cad'a nu se impluse. Acésta lu-facú sè banuiesca c'ar fi ceva; ursulu este unulu din animalele cele mai banuitorie séu neincredietorie.

Merge din nou la fontana, aduce apa, tórna cofele in cada si observa inaltímea apei séu cătu mai trebue inca pana a se implé cad'a, ca sè se póta odihni. Dup'acésta observare, elu incepe éra-si a cará, uitandu-se in cada totu-de-una candu turná cofele. Dupa trei séu patru turnaturi, ursulu incepú a stá pe ganduri, vediendu, că ap'a nu sporesce. Atunci banuielele lui devenisera mai puternice, si i cadiura suspecti doi frati tineri cari erau de rendu la spelatoriá. Plinu de banueli, ese d'acolo; inse in locu sè se duca la fontana, elu se pune dupa usia. Calugarii banuiti crediendu-lu dusu, incepura a ride cu hohotu. La acestu risu, ursulu intinde incetisioru botulu pe usia,

care erá ceva deschisa, si vedu cepulu scosu si ap'a curgendu din cada. La vederea apeí care curgeá si faceá cá elu sè nu mai póta implé cad'a, ursulu mormai grozavu, si apucandu o bucata de lemnu, aruncá c'o furia nebuna a supra superatoriloru glumeti, in cátu i-ar fi ucisu pe locu, déca i-ar fi ajunsu.

Indata mormaiturele animalului furiosu implura monastira a de spaima: toti fugeau in tóte partile. Unii mai curagiosi cautau a-lu imblândi prin maguleli; inse séu de téma cá-lu voru pune la canonu, séu cá faceá pe toti calugarii solidari de fars'a ce-i jucasera, ursulu opuneá demonstrariloru pacifice o atitudine amenintatória si infricosiata.

In fine se retrage incetu spre padure, se suie pe unu dealu si se asiédia acolo, hotaritu a face o rea primire aceluí ce aru cutezá a se apropiá de dinsulu.

In celo din urma inse, ursulu incepú a se linisci. Catra séra se aréta dispusu a capitulá. Atinsu prin spiritulu de societate cu care se deprinsese, si de fómme, se pogóra in monastire, se dadú prinsu, legatu si canonicu, de si cu nedreptulu.

B o m b ó n e.

Cu ocaziunea manevreloru militare de la Brandeis, regele povesti celoru din giurulu seu urmatóri'a anecdota:

„In o batalia comandantele armatei ordoná unui oficieriu, sè apere o positiune cu cea mai mare taria, si sè n'o parasésca. decátu numai in casulu silei estreme; ér atunce sè se retraga in padurea din apropiare.

„Dupa batalia, oficierulu nu se mai aflá la loculu dísu, dar nici regimentulu seu.

„In urma apoi elu fu gasitu in o cárciuma din apropiare.

„Comandantele lu-intrebá:

„— Cum de ti-ai parasitu postulu si te-ai retrasu tocmái in cárciuma?

„— Inimiculu a fostu mai mare la numeru; deci eu m'am retrasu in o positiune mai tare, de unde — am sciutu, cá — nime nu me va puté scóte.“

*

Violinistulu jidano-magiaru pan'atunce a totu facutu altora — concuringia, pana ce éta in fine si elu a ajunsu — concursu.

*

Unu escelinte campeanu, simtindu cá i se apropia finitulu vietii, hotari sè adreseze câte-va cuvinte de adio nevastei sale:

— Safto, nevést'a mea, — díse moribundulu nevastei sale, care erá aplecata cu intristare pe patulu seu, — scíi tu ce asiu voi eu sè faci dupa mórtéa mea?

— Dara, barbate, lasa aste ganduri la o parte; eu sum sigura, cá vei traí inca 50 de ani de aci inainte.

— Nu, nu, eu simtiu cá o sè moru; dar tu, draga Saftico, esti tinera inca, si in vârsta de a te maritá din nou; de aceea eu te povatuescu sè iei de barbatu pe Tanase carciumarulu, cá-ci dinsulu este celu mai cinstitu fiacau din satu!

— Hei barbate, — díse nevést'a scaldata in lacrimi si suspinandu, me — gandisem de multu la acést'a...

CE E NOU?

** (N. Marinoviciu.) Din procesulu verbalu alu adunárii Asociatiunii transilvane aflámu, cá bravulu proprietariu din Reginulu-sasescu, N. Marinoviciu, de si tata de familia, totu-si in ór'a mortii si-aduse a minte si de interesulu generalu alu natiunii, fundandu 2373 fl. pentru stipendie pe sém'a studentiloru romani mai lipsiti. La inregistrarea acestu faptu frumosu, sè urámu si noi repausatulu: In eternu amintirea lui!

** (Donna Blanca) Crudímile facute de carlisti umple de fiori tóta lumea. In esecutarea lor, spre rusinea seclului, esceleza si o femeia. Numele ei este Donna Blanca, socia lui Alfonso. Acést'a femeia a facutu dílele trecute la Vinasosu, provinci'a Castelon, urmatóri'a barbaria infama. Latíndu-se in comun'a numita vestea rentorcerea Carlistiloru acolo, o tieranca a dísu vecinei sale: „O, de s'ar restigni Donna Blanca pentru fara de legile sale!“ Aflandu acést'a Donna Blanca a enunciatu — rentorcéndu-se — urmatóri'a sentintia: Tieranca acoperita de pene sè se póte pe tóte stradele orasiului; dupa ea sè-i urmeze barbatulu si sè-i dee cinci-dieci de loviture cu bét'a, la din contra sè fia impuscatu. Terminandu-se procesiunea, femeia se redec barbatulu celo 50 de bête.“ Conformu acestei sentintie brutale, femeia fu desbracata, corpulu i se unse cu miere si pe acésta se lipira pene. Apoi urcandu-o pe unu magariu, se esecutá din cuventu in cuventu sentinti'a dictata. Barbatulu si femeia sè afla in gur'a mortii.

** (Chignonulu cá mantutoriu de vietia.) O societate din Timisiór'a se rentócea intr'un'a din serile trecute de la o petrecere. Pe drumu din o ferésta cadiu pe capulu unei dame unu hêrbu de flori. Ea cadiu. Dar se scolá din nou. Lovitur'a n'a fostu periculósa, cá-ci femeia avea — chignon.

** (Innotatori indresneti.) Mai multi oficieri cari stationéza la Syracuse s'au remasitu cá voru trece cu notulu portulu de acolo, a carui latime e cam de trei ore. In sírulu indresnetiloru se alaturá si o femeia, socia unui oficieriu, — si emularea incepú. Unu publicu numerosu asistá la acesta privelisce interesanta. Si éta, la tînta mai antáiu sosi curagiós'a femeia, fiindu aplaudata cu entusiasmu din partea publicului de tiermure.

** (Principele Milan) alu Serbiei voiesce sè se însóre, luandu de socia pe fic'a principelui Petru de Oldenburg. Princes'a e de 22 ani.

** (Principele de Wales) inca scie sè faca datorii. Sum'a pana la care s'a urcatu dinsulu pana acuma, e siepte milióne de taleri. Guvernulu a voitú sè propuna parlamentulu, ca acésta suma sè se plátésca din vistier'a statului; inse opiniunea publica primindu cu indignatiune acésta impartesîre, regin'a a decisu sè plátésca ea datorii'a fiului ei.

** (Dr. Teodoru Mommsen,) renumitulu istoricu din Berlinu, a petrecutu dílele trecute in Budapesta, si a cercetatu si museulu d'aice, ca sè mai esplice asié numitiloru „arheologi magiari“ vechile monuminte romane.

* * (*O depesia — cum s'a expeditu.*) Unu domnu din Budapesta a tramisu tatalui seu acésta depesia: „Vineri voiu sosi.“ Er acel'a o primi astu-felu: „Fiulu teu trage de mórte.“ Depesi'a adeca s'a schimbatu cu a altuia. Ordine, unde esti!

* * (*Fals'a principesa austriaca.*) despre care amu scrisu si noi, cá debutéza la Paris, fiindu arestata, fu transporta a la Marseille; acolo se descoperi, cá dins'a e Maria Cartinelle, fóst'a primadonna a operei italiene de acolo.

* * (*Unu donu M. Sale reginei.*) Precum scríe unu diariu englesu, cunoscutulu conte Dudley a primitu iertare de la Maj. Sa regin'a Elisabeta de a-i daru unu calu in pretiu de 6360 fl. in aur.

* * (*Pentru ce esplodéza Aetna?*) Diariulu ultramontanu din München, „Vaterland“, scrie, cá: „Aetna din caus'a blastematíloru guvernului italianu a inceputu a esplodá si totu continua.“

* * (*Duelu pentru curiositate.*) Diariulu nemtíescu din Timisióra povestése, cá dílele trecute doi tineri s'au batutu in duelu in o padure din apropiare. Caus'a duelului fu curiositatea unuia, care cu unu lorgnetu se totu uitase in ferést'a casei din fatia, unde siede unu dóue domnisióre. Celalaltu june gasi „impertinenta“ acésta „curiositate.“ De aici se escá duelulu, care se terminá bine.

* * (*Talhari in Buda.*) Unu plugariu de la sate se oprí dílele trecute cu carulu seu inaintea unei prevalii din Buda, sè-si cumpere ceva. Cam unu patra-riu de óra petrecú dinsulu in prevalia, si candu esí — mai cá ameti de uimire si de spaima. Elu nu-si mai vediú acolo carulu si caii. Vr'unu blastematu i-a furatu.

* * (*Nu sunt bani.*) Ministrulu de finantie a disolvatu 29 de oficie pentru incassarea contributiuniloru.

* * (*Imperatulu Ferdinandu V*) se afla si acuma in stare slaba. Medicii petrecu diu'a nóptea langa dinsulu.

Biserica si scóla.

‡ (*In scól'a reala r. sec. din Deva.*) in decursulu anului scolasticu, au studiatu 10 tineri romani. Numerulu totalu alu studentiloru a fostu 59.

‡ (*P. SS. episcopulu Olteanu*) a daruitu doispre-diece galbeni pentru premiarea invetiatoriloru adunati in Oradea-mare la cursulu suplinitoriu de gimnastica.

‡ (*La scól'a norm. romana din Monoru*) — districtulu Nasendului — prelegerile s'au inceputu la 1 sept. Acésta scóla s'a deschisu pentru prima-data in tómn'a anului 1872, cu dóue clase, dupa aceea successivu câte o classa si acuma e completa din 4 clase. Personalulu invetiatorescu constá din 4 invetiatori si unu catehetu.

Societati si institute.

‡ (*Societatea academica romana*) in siedinti'a a diecea, tienuta la 13/25 augustu, alese de membru actualu pe dlui Ionu Ghica. Apoi luá cuventulu dlui Laurianu si, primindu punctulu 1-iu din propunerile dlui Odobescu (a se vede propunerile in nr. trecut) combatú punctulu 2, 3, 4., si propuse sè nu se mai numésca nici o comisiune pentru revederea proiectului

de dictionariu, ci — lasandu-se vr'o 10—20 de díle pentru studiare — intrég'a societate sè se apuce de acestu lucru. Massimu cere a pasí indata la revisiune. Sionu apera propunerea minoritatii, demonstandu, cá revederea prin discussiune nu póte sè aiba nici unu rezultat. Baritiu cere inceperea discussiunii, si déca in timpulu discussiunii se va gasi, cá trebue sè se numésca o comisiune, se va numí. Ionescu se unesce cu Baritiu, „in sperantia, cá certole nu voru ajunge la *personalitate*“ (!) Odobescu combate revisiunea in siedintia, unde „se potu stracorá voturi nu totu-de-una basate pe *sciintia*.“ sustiene numirea unei comisiuni de revisiune, car' va espune *opiniunile majoritatii*, cari *nu sunt conforme cu ale redactoriloru proiectului de dictionariu*. Aurelianu sustiene propunerea dlui Odobescu. In fine la votu propunerea dlui Laurianu se respinge, asemenea si a minoritatii, ér coea a majoritatii se primesce. Apoi se decide, ca in totu timpulu sesiunii pe fia-care dí sè se consacre 3 óre de discussiune pentru dictionariu, urmandu ca celelalte obiecte sè se reguleze in restulu cel' ce sunt disponibilu.

In siedinti'a a unu spre-diecea, tienuta la 14/26 augustu, incependu-se discussiunea generala a supra dictionariului, ia cuventulu dlui Sturza si cere „sè fimu cu consciintia a nu se reproduce unu cuventu neesactu, ci tocmai cum lu-pronuncia poporulu.

Ionescu: Asiu dorí, ca cuvintele din glosariu sè intre in dictionariu, ér neologismii neusitati sè se omite. Totu asié si cu forme. Apoi sè nu dàmú carte de nobilitate acceptiunii dubie a cuvintelor. Sè ne dàmú bine sem'a de insemnatatea cuvintelor, sè vedemu ce este seriosu, gravu si glumetiú. Cestiunea ortograffei inea sè se ia intr'unu modu practic. Sè purcedemu la revisiune practica.

Baritiu: Trebue sè recunóscemu meritulu redactoriloru dictionariului, cari au deschisu tesauru maré, sè nu amintescu altele, numai proverbele cele multe sunt de mare pretiu. Cátu pentru definitiuni, póte sè nu fia peste totu esacte, dar aceste nu sunt uniforme nici la straini. Nu ni place lucrarea? Dar bine, dloru, déca nu ni-a placutu, de ce n'amú luatú oper'a din man'a redactoriloru? Pentru ce nici unulu nu s'a imbulzitu la lucru? Inteliginti'a natiunii n'a vinitu a-i ajutá; sè fimu dar *indulgenti*!

Odobescu: Este acum fara de nici unu folosu practic de a totu face procesulu Societáti academice, pentru cá in cursu de patru ani a permisú si chiar a indreptatítu continuarea astu-felu a proiectului de dictionariu. Asié a voitu majoritatea, pe care eu am combatutu-o. Societatea trebue mai antáiú de tóte sè statueze bazele dupa cari are a se face acea revisiune. Éta-le: 1) Lucrarea sè nu mai fia impartíta in dictionariu si glosaru; 2) din articlii lessicografici sè lipsesca discussiunile si polemicele a supra etimologiei, originei si 'ntiesului díceriloru; 3) cuvintele pe cari nici unu scrítoriu pana adi (afara de autorii proiectului de dictionariu) nu le-a intrebuintiatu, sè se scótia din róndu: vorbeloru limbei romane, remanendu astu-felu ca *adeveratulu* „dictionariu academicu sè cuprindia numai materialulu limbei nóstre esistente, si nu elemente ale unui sistemu de *limba inchipuita*; 4) cuvintele sè fia intemeiate pe citatiuni din autori romani si pe locutiuni poporale; 5) acceptiunile cuvintelor sè fia mai bine specificate si mai lamuritu explicate; 6) definitiunile terminiloru de sciintia sè fia

tôte rectificate; 7) form'a cuvintelor sê fia aceea pe care a consacratu-o usulu si natur'a limbei, astu-felu încâtu sê nu se produca între scriere si graiu anomalii nerationate; 8) ortografi'a va trebui asemenea redusa la regule mai practice.

In siedinti'a a d'ou'a-spre-diecca, tienuta la 16/28 augustu, se continuâ desbaterea generala a supra-revisiunii proiectului de dictionariu.

Urechia cere mai antâiu a se desbata ortografi'a. Nu e din coi ce au aprobatu ortografi'a urmata de comisiunea lessicografica. Nu voiesce sê se faca o limba scrisa, unu felu de mistica scriere a limbei. Numesce „flagelu“ duplicarea consonantelor. Déca se va admite revisiunea ortografie, va spune observatiunile sale, de si scie „câtu de iritabila este filologi'a.“

Massimu: Sê intrâmu în discussiune, apoi sê vedemu déca avemu sê modificâmu ortografi'a.

Baritiu: Ortografi'a s'a votatu la 1869, deci d'asta-data sê lasâmu d'o parte acêsta cestiune. Putemu reveni mai târziu!

Caragiani, dupa ce a combatutu ortografi'a adoptata, propune a se numi o comisiune lessicografica, — insarcinandu-o sê vina c'unu raportu a supra ortografie

Ionescu: Nu putemu evitâ sê ne pronunçiâmu si a supra ortografie; dar n'avemu sê ne pronunçiâmu a supra principiiloru, ci numai a supra aplicârii.

Urechia arêta, câ Societatea s'a ocupatu de ortografi'a dictionariului în 1870, dar în modu astu-felu, câ se lovi — cum se dice cam vulgaru — cu capulu de parête. Sustieno propunerea lui Caragiani.

In siedinti'a de la 17/29, societatea academica, constituindu-se în sectiune filologica, ia 'n discussiune revisiunea dictionariului, si — spre a usiorâ acêsta lucrare — se procede dupa punctele formulate în propunerea dlui Odobescu.

Punctulu primu, desbatendu-se în doué siedintie, în urma se primesce astu-felu:

1) Pe viitori, lucrarea sê nu mai fia impartita 'n dictionariu si glossariu, ci tôte cuvintele limbei romane sê figureze la locul lor alfabeticu, avendu în vedere originea si proveninti'a romana a cuvintelor si avendu în vedera si cuvintele acceptate în forma propria limbei romane si consacrate prin usu, indicandu la acêste si autorulu sêu epoc'a.“

⚭ (*Reuniunea invetiatoriloru romani*) gr. or. din tractulu Lipovei va tiené adunarea sa generala la Lipov'a în dîlele 25, 26 si 27 s'pt. st. v.

⚭ (*Societatea de lectura a junimei stud. din Blasiu*) continua activitatea sa si în anulu acêst'a. În siedinti'a sa constituitoria, tienuta la 9 sept. sub presidiulu dlui profesoru C. B. Groze, s'au alesu: vice-presiedinte Ioanu F. Negrutiu, notariu Ioanu S. Punteanu, bibliotecariu Octaviu Banfi, cassariu Ioanu Bianu, vice-bibliotecariu Georgiu Secasiu.

Literatura.

* (*Invitare de prenumeratiune*) la „Poesii populare romane“ tom. II „Doine si hore.“

Acêstu alu doile tomu din colectiunea mea de poesii populare romane, culesu în Bucovin'a, care va constâ din 15 côle tiparite în octavu pe hartia frumosa si va cuprinde la 200 doine si 50—70 hore, e deja pusu sub tipariu si va aparé cu finea lunei lui octomvre a. c. st. v.

Pretiuulu unui esemplariu cu postu-portu cu totu e 1 fl. 10 cr. v. a.

Colectantii primescu de la 10 esemplare unulu gratis. Domnii, carii si voru procurâ de odata si câte-unu esemplariu din tom. I ce contine „balade“ li se va da esemplariulu cu 10 cr. scadere.

Credu, câ e de prisosu a mai vorbi aici despre pretiuulu si importantia poesiloru populare romane pe campulu literaturii nationale, presupunendu câ acêst'a o scie on. publicu romanu destulu de bine.

Un'a inse totu-si mi remane de amintitu si anume: asiu dori, ca de asta-data sê fiu ajutoratu cu mai mare caldura de catra on. publicu romanu, decum am fostu la tomulu antâiu; sê nu fiu lasatu în scirea Domnului si numai pe spatele mele, câ-ci apoi cu cea mai buna vointia si cu tóta silinti'a mea nu-mi va fi nici decum cu putintia a proumâ publicarea „Satireloru“, „Descantecoloru“, „Datineloru“ etc. etc. cari inca sunt pregatite pentru tipariu.

Déca asiu fi avutu unu numeru mai considerabilu de prenumeranti la tom. I atunci si tom. II aru fi fostu aparutu mai demultu, asié inse am fostu necesitatu sê asceptu pana ce cu mare greu mi-am scosu spesele pe tom. I si apoi am pusu pe alu II sub tipariu.

Ce se atinge de on. domni, cari si-au prenumeratu tom. I speru câ cu aceea-si caldura me voru spriginii si acuma, procurandu-si câte-unu tomu si din „Doine si hore.“

În fine rogu pe toti domnii acêia, carora le-am tramisu câte unu sêu mai multe côle de prenumeratiune la „Doine si hore“, sê-mi le întorca eslu multu pane în 30 octomvre, ca astu-felu sê me potu orientâ cu tramitarea esemplareloru dorite si cu aceea, ori de voiu puté fi în stare sê puu si tom. III „Satirele“ sub tipariu.

Acêst'a rugaminte se referesce totu-odata si la acêi domni, cari voru binevoi sê mi se adreseze de-a dreptulu.*)

Cernauti 4/16 septemvre 1874.

Simeanu Fl. Marianu
teologu.

T e a t r u .

⚭ (*Scandaluri teatrale unguresci.*) În orasiulu Szentes inca jóca o trupa teatrala unguresca; dar totu-odata acolo aparu si doué foi unguresci. Cum sunt „artistii“, — asié-su si „criticii“ acelorou foi. E bine, critic'a unei foi n'a vinitu bine la socotél'a unui „artistu“; deci acêst'a si-resbunâ prin nescu improvisatiuni pe scena indreptate în contra autorului critice, — improvisatiuni grosolane, cari apoi mai câ s'au terminatu cu bataia, câ-ci colaborarii acelei foi inca au indreptatu din parteru spre scena injurature de cele mai triviale.

T r i b u n a l e .

| (*Procesulu lui Kullmann*) se va pertractâ la inceputulu lunei lui octomvre înainte tribunalului

*) Tôte diuariale romane sunt rugate a publicâ acêst'a invitare.

din Würzburg. Kullmann se afla inca totu in temnița din Schweinfurt, e napasatoriu si crede, că nu va fi condamnatu decâtu numai pe câte-va luni pentru atentatul a supra lui Bismarck.

† (*Numiri in functiuni*) Dlu Iuliu Juga, s. jude r. in Deva, fu numitu jude la tribunalulu din Caransebesiu. — Dlu dr. Teodoru Manu, concipistu la procuratur'a r. din Tergulu-Muresiului, fu numitu sub-procuroru r. la procuratur'a din Gyergyó-Szent-Miklós.

† (*Procesulu in contra lui Bazaine*) s'a inceputu la 14 septembrie la tribunalulu din Grasse. Numerulu acusatiloru e 9. Bazaine se va judecă — in contumacia.

† (*Unu unguru*) din Kisujfalu, cu numele Mézáros István, in etate de 26 ani, la 15 febr. a. c. a sugramatu pe tata-seu. Tabl'a regéscă l'a judecatu la inchisóre pe 10 ani,

Suvenirea mortiloru.

† (*Stefanu Golescu*), a carui mörte o anuncia-ramu in nr. trecutü, (dar acolo o gresiéla de tipariu a schimbatu liter'a S. in N,) din Ischl a voitu sé mérga la Paris pentru a se cautá de sanetate. Mörtea inse lu-suprinse pe drumu la Nancy. Elu erá in vârsta de 66. Ni rezervámu a publicá portretulu si biografi'a acestei celebritáti romane, care apartíne unei familie ilustre de mai multi secolu in istori'a Romaniei, — vomu adauge de asta-data, că mörtea lui a desceptatu celu mai profundu doliu in tóte partile locuite de Romani. Resturile lui mortale fura transportate la Bucuresci, unde sosira vineri la 6/18 septembrie. Acolo avü locu o ceremonia funebra démna de dinsulu; de la Bucuresci cadavrulu se transportá la mosi'a Golesci, unde fu asediatu spre odihna eterna. La ambele ceremonii funebre asistara numerosi cetatieni, amici, si multe deputatiuni din diferite parti ale Romaniei.

† (*Principes'a Elisabeta Stirbei*), nasc. Cantacuzinu, veduv'a lui Voda Barbu Stirbei, repausá in 24 aug. la Geneva, in etate de 72 ani. Ea a fundatu si a dotatu o scóla de fete in Bucuresci, unu spitalu la Bufta si altulu la Campina. Corpulu principesei s'a readusu in Romania.

† (*Guizot*), renumitulu barbatu de litere si de statu francesu, a repausatu la mosi'a sa Val Richer, in 13 sept. Guizot fu nascutu la an. 1787. Tata-seu a muritu prin guillotina. Elu la inceputu a fostu diuaristu, si si-a facutu unu nume bunu. La 1832 ajunse ministru de culte, la 1840 ambasadoru la Londra. La 1848 se mutá in Anglia. Elu a fostu membru Societáti academice. Are o multime de opere renumite, cari i voru conservá numele in literatur'a francese.

† (*O matusia a lui Heine*), Iulia Heine, a muritu la inceputulu lunei curinte, la Paris in etate de 84 ani.

† (*Unu soldatu croatu*), din armat'a lui Napoleonu I a repausatu nu de multu in Croatia, in etate de 84 ani.

† (*Monumentulu lui Andreiu Muresianu*.) Comitetulu Asociatiunii transilvane a primitu din Brasiovu insciintiarea, că fruntasii romani de acolo vreu a eter-

nisiá memori'a nemuritoriului poetu Andreiu Muresianu prin unu monumentu duplu, adeca prin ridicarea unei statue si infintiarea unui institutu pentru copii saraci in Brasiovu.

† (*Mortii Asociatiunii transilvane*) in cei doi ani din urma au fostu urmatorii: Metropolitulu Siaguna, episcopulu Papp-Szilágyi, prepositulu Macedonu Popu, asesorulu Georgiu Bardosi, direct. gimn. dr. I. M. Lazaru, v.-presied. tabulei regio Demetriu Moga, proprietariulu Marinovicu, bar. Eudossiu Hurmuzachi, secretariulu Nicolau Barbu, comisariulu Damianu Dateu, senatorulu Mihaiu Dobo, si membrulu onorariu Gustavu Groiss.

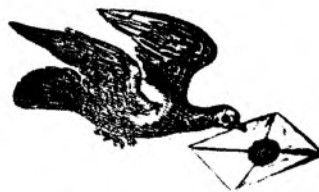
† (*Ermína Alba*) soci'a invetiatoriului Simeonu Albu din opidulu Pancota in comitatulu Aradului, a repausatu la 16 aug., in etate de 22 ani.

Bucataria.

□ (*Dómna L. din Berlinu*) a primitu dálele trecute urmatori'a epistola: „Dómna! Ti-facemu cunoscutu, că noi nu -ntemu multiamite cu hran'a ce ni dai. O económa de trába are datin'a sé puna in blidu ce-va bunu, si dta de siguru pretin'a a fi o económa buna. Déca inse nu ni vei dá hrana mai buna, noi la 15 l. c. vomu parasí servitiulu dtale. Acésta epistola originala fu subscrisa de dóue servitórie ale ei, si contra semnata de amantii dinseloru, doi trimitiasii alu regimentulu localu.

☞ **Treiluniulu jul. — sept.** se va incheiá la finea lunei curinte, adeca cu nr. 38 alu foi nóstre. Rogámu pe toti a-si renói abonamintele, ér pe restantieri a-si platí datori'a, cá-ci in trei-luniulu viitoriu vomu publicá numele tuturor prenumerantiloru nostri, inse numai ale aceloru cari au platitu pretiulu de abonamentu.

Post'a Redactiunii.

La alés'a mea. Éta, vedi si dta, ca asié ceva nu se pôte publicá:

Amóre mi-ai juratu:
Eu am a-ti replicá;
Credint'a mi-ai predatu:
Eu nu o voiu calcă!

Fii bunu si nu ne mai — replicá!

Blasiu. P. M. Nu scii dta scrie mai legibilu? Amu perdatu o jumetate de di cu coregerea manuscrisului, spre a-lu puté dá in man'a unui culegatoriu care nu scie romanese. Dispenséza-ne de asié lucru neplacutu!

Nicola. Lu-vei primí in lun'a lui noembrie. Pan'atunce nu se pôte.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Callea tierrei nr. 39.

Exemplare complete mai avem din inceputulu anului.